

VANG-HHA-doelstellingen Peiling onder gemeenten

Definitief rapport

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

www.ioresearch.nl

Belangrijkste uitkomsten

- Ruim vier op de tien (43%) van de gemeenten die deelnamen aan het onderzoek heeft een recent afval- of grondstoffenbeleidsplan. Het grootste deel van deze gemeenten stelde dit plan tussen 2015 en 2019 vast. Ten opzichte van 2018 is het aandeel van de gemeenten dat recent een plan heeft vastgesteld afgenomen. Twee derde van de gemeenten zonder recent plan verwacht dit in 2020 of in 2021 te hebben.
- De VANG-HHA doelstelling voor het percentage afvalscheiding is 75 procent. 95 procent van de gemeenten met een doelstelling voor afvalscheiding heeft deze doelstelling overgenomen en heeft als doel 75 procent of meer afvalscheiding. De VANG-HHA doelstelling voor de hoeveelheid restafval is 100 kilo of minder, per inwoner per jaar. Bij 86 procent van deze gemeenten is dit ook de doelstelling voor de hoeveelheid restafval.
- Bijna driekwart van de ondervraagde gemeenten zegt aandacht te besteden aan de preventie van de hoeveelheid afval bij hun beleid en implementatie wat betreft kwaliteit. Ruim een kwart doet dit door aandacht te besteden aan preventie door voedselverspilling tegen te gaan, twee vijfde doet dit door reclaimedrukwerk tegen te gaan en een kwart door ambachtscentra te stimuleren.
- Om de kwaliteit van afval te verbeteren of te behouden zet het merendeel van de gemeenten een vorm van communicatie of handhaving in. Vrijwel alle (93%) ondervraagde gemeenten doen aan communicatie over de meerwaarde van schone afvalstromen en bijna twee derde van de gemeente handhaaft op het verkeerd aanbieden van afvalstoffen. Gemeenten besteden met name aandacht aan de kwaliteit van de afvalstromen GFT en PMD.
- De meeste gemeenten (92%) zijn bekend met Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk afval en hebben een goed of globaal beeld van de inhoud. Bijna de helft (46%) van de gemeenten heeft gebruik gemaakt van diensten uit het uitvoeringsprogramma. Van deze gemeenten is driekwart tevreden over de diensten.

Inleiding

Achtergrond van het onderzoek

In 2015 is het Uitvoeringsprogramma Van Afval Naar Grondstof – Huishoudelijk Afval (VANG-HHA) van start gegaan. Het Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk afval is ontwikkeld om gemeenten te helpen om de nodige stappen te zetten naar een circulaire economie. De gemeenten in Nederland streven naar een daling van de hoeveelheid restafval naar maximaal 100 kg restafval per inwoner en een stijging van de hoeveelheid afvalscheiding van grondstoffen naar 75%. Dit zou in 2020 gerealiseerd moeten zijn en die termijn is inmiddels bijna bereikt. Recente cijfers over het afgelopen jaar zijn nog niet voorhanden. Om een indruk te krijgen van wat hoe het er nu voorstaat is er behoefte aan inzicht over de gemeentelijke doelstellingen, het gevoerde beleid, de genomen en te nemen maatregelen en de kwantitatieve resultaten in termen van opgehaald en gescheiden afval. Om dit inzicht te krijgen heeft I&O Research een peiling uitgevoerd onder Nederlandse gemeenten.

Hierbij komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Stand van zaken rond het opstellen, vaststellen en uitvoeren van afval-/grondstoffenbeleidsplan en eventuele ondersteuningsbehoefte daarbij
- De maatregelen die in het kader van het afval-/grondstoffenbeleidsplan worden uitgevoerd
- De planning van (nog) uit te voeren maatregelen
- Verwachtingen over het behalen van de VANG-HHA-doelstellingen
- Verwachtingen over hoeveelheid (percentage) afvalscheiding en restafval (kilogrammen per inwoner) in 2020

Methode

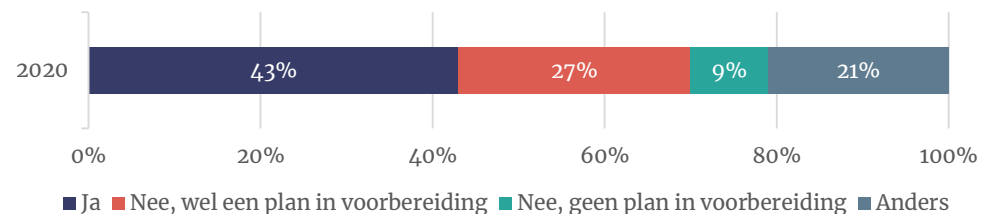
- Contactpersonen afval en grondstoffenbeleid bij gemeenten ontvingen in april 2020 een uitnodigingsmail met de vraag om een aantal vragen over het afval- en grondstoffenbeleid van de gemeente te beantwoorden.
- Alle gemeenten in Nederland zijn benaderd voor dit onderzoek. In totaal hebben er 138 gemeenten meegedaan en de online vragenlijst ingevuld, een respons van 39 procent. Dit is voldoende om betrouwbare uitspraken te doen. Van deze gemeenten deden 70 ook in 2018 mee aan het onderzoek. In 2018 deden 144 gemeenten mee aan het onderzoek, 74 van de 144 gemeenten die in 2018 deelnamen deden nu dus niet mee.

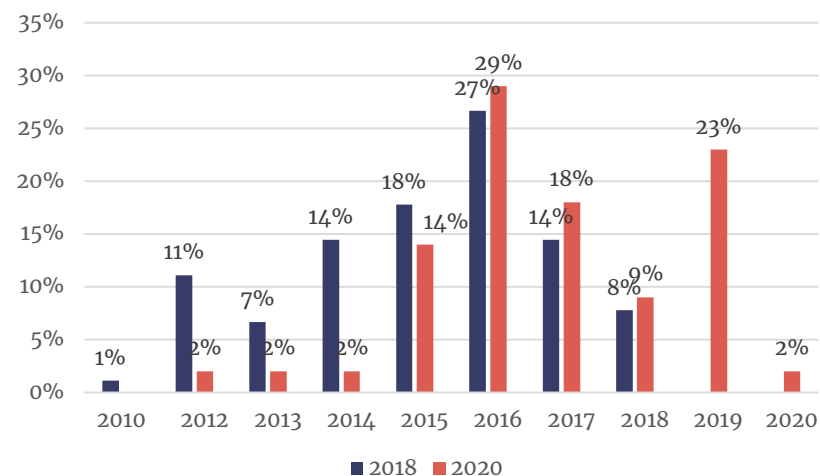
Beleid en doelstellingen

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Ruim vier op de tien van de deelnemende gemeenten (43%) heeft een recent afval- of grondstoffenbeleidsplan. Het grootste deel van deze gemeenten stelde dit plan tussen 2015 en 2019 vast. In vergelijking met 2018 is het aandeel van de gemeenten dat recent een plan heeft vastgesteld afgenomen en is het aandeel van de gemeenten met een andere situatie toegenomen. Bij andere gemeenten is er een plan in voorbereiding (27%) of is er een andere situatie (21%). Situaties die worden genoemd zijn:

- Er komt een apart besluit: "Apart raadsbesluit over de invoering van nascheiding."
- De gemeente werkt in regionaal verband of met andere gemeenten samen: "Regionaal werken we aan een afvalbeheerplan 2021-2023; inzameling van grondstoffen maakt daar onderdeel van uit."
- Er is geen officieel plan, maar er wordt wel nagedacht over andere maatregelen: "Het beleid blijft in hoofdlijnen staan, maar we bereiden aanvullende maatregelen voor."

Figuur 1. Beschikt uw gemeente over een recent vastgesteld afval-/grondstoffenbeleid(splan)? Basis: allen, n=138.

Figuur 2. Wanneer is dit plan vastgesteld? 2018, n=120. 2020, n=86.

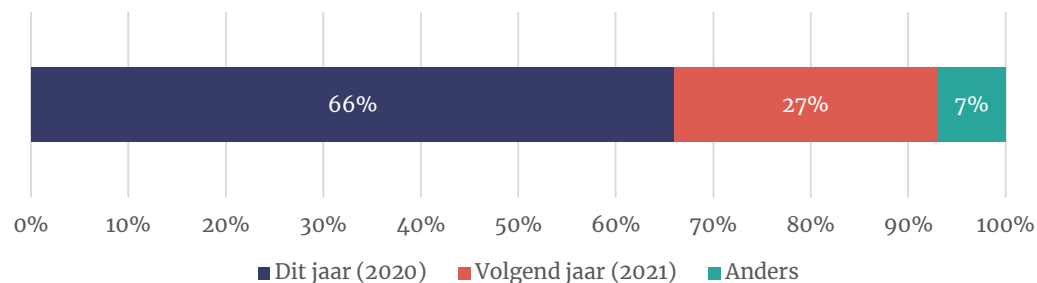

Doelstellingen (1)

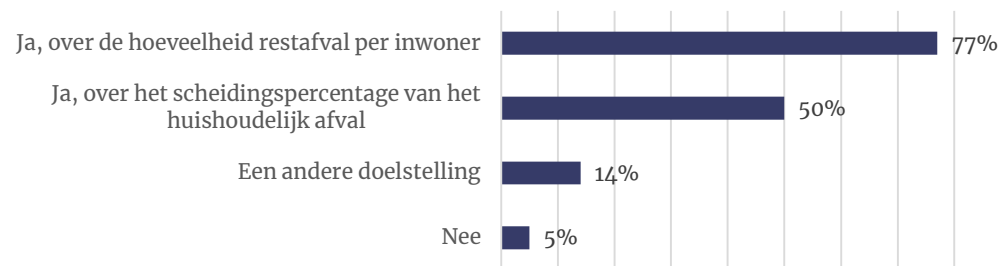
Twee derde van de gemeenten zonder recent plan verwacht dit in 2020 of in 2021 te hebben. Enkele gemeenten geven aan dat door de coronacrisis het verloop van het proces wat vertraging op kan lopen.

Ruim driekwart van de gemeenten heeft doelstellingen opgesteld over de hoeveelheid restafval, de helft van de gemeenten heeft dit ook over het scheidingspercentage van huishoudelijk afval opgesteld.

Andere doelstellingen die geformuleerd zijn hebben betrekking op de kostenbeheersing, hergebruik van grondstoffen en betere kwaliteit van de afvalscheiding.

Figuur 3. Wanneer wordt dit afval-/grondstoffenbeleidsplan naar verwachting vastgesteld? Basis: gemeenten zonder plan, plan is wel in de maak. n=37

Figuur 4. Heeft uw gemeente doelstellingen over restafval en afvalscheiding geformuleerd? (meerdere antwoorden mogelijk). Basis: allen (n=138)

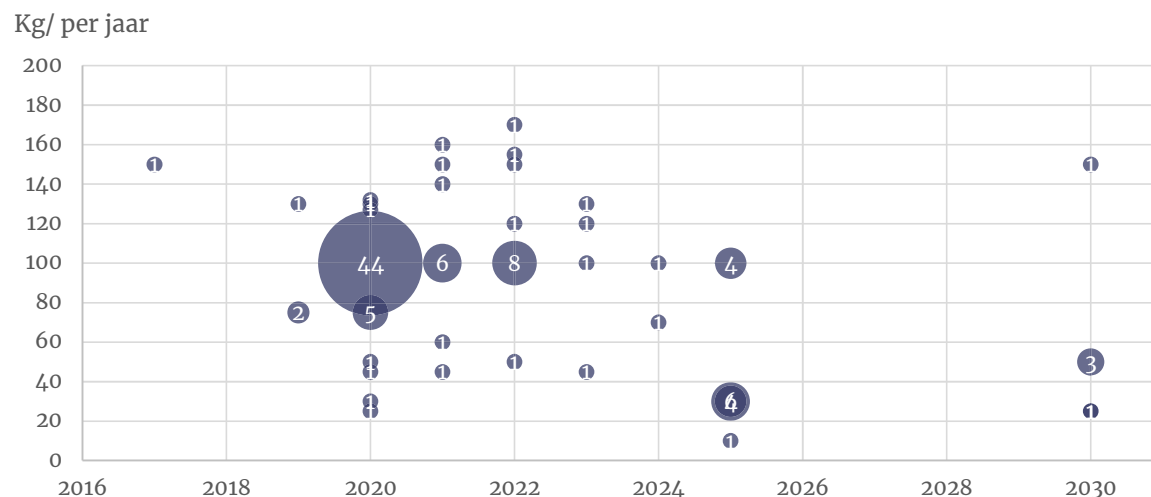

Doelstellingen (2)

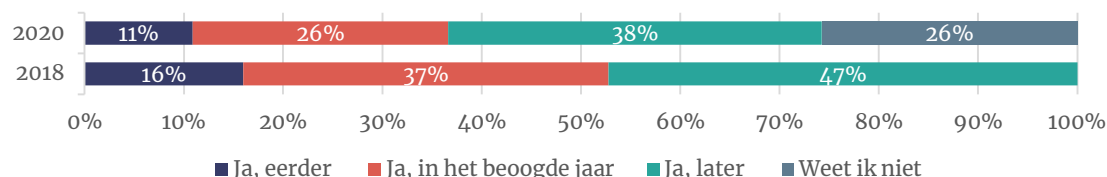
De meeste gemeenten (70%) hebben een afval- of grondstoffenbeleidsplan, of bereiden dit voor. Bij 86 procent van deze gemeenten is de doelstelling voor de hoeveelheid restafval 100 kilo of minder, per inwoner per jaar. De meeste gemeenten hebben deze doelstelling voor de periode 2020 tot en met 2025 geformuleerd (figuur 5).

De VANG-HHA doelstelling voor het percentage afvalscheiding is 75 procent. 95 procent van de gemeenten met een doelstelling voor afvalscheiding heeft deze doelstelling overgenomen en heeft als doel 75 procent of meer afvalscheiding. Van de gemeenten met een doelstelling heeft 61 procent deze doelstelling voor 2020, een op de acht gemeenten heeft deze doelstelling voor 2025. De resterende gemeenten vallen er tussenin.

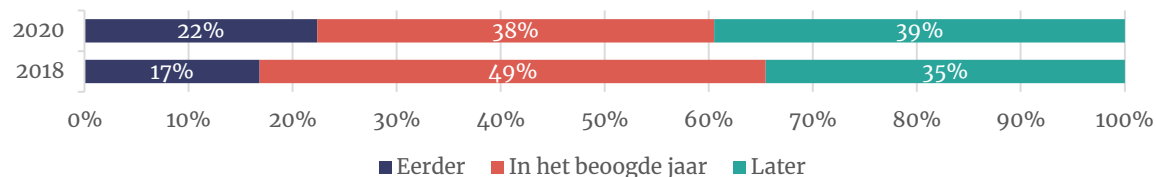
De meeste gemeenten (74%) verwachten dat het doel voor de hoeveelheid restafval gehaald zal worden, meestal tussen 2022 en 2025 (figuur 6). Gemeenten die de doelstelling eerder behaalden geven aan dat de doelstelling de afgelopen jaren (2016 – 2019) gehaald werd. Over de doelstelling voor het percentage gescheiden inzameling is 60 procent van de gemeenten optimistisch, zij verwachten dat deze doelstelling in het beoogde jaar of eerder gehaald zal worden (figuur 7).

Figuur 5. Doelstelling in kilogram per inwoner naar jaar van doelstelling. Hoe groter de cirkel, hoe meer gemeenten deze hoeveelheid voor dat jaar als doelstelling hebben (precieze aantal staat per bel vermeld). Basis: gemeenten met een doelstelling, n =115.

Figuur 6. Verwacht u dat uw gemeente deze doelstelling [hoeveelheid] zal halen? Basis: gemeenten met een doelstelling, n =115.

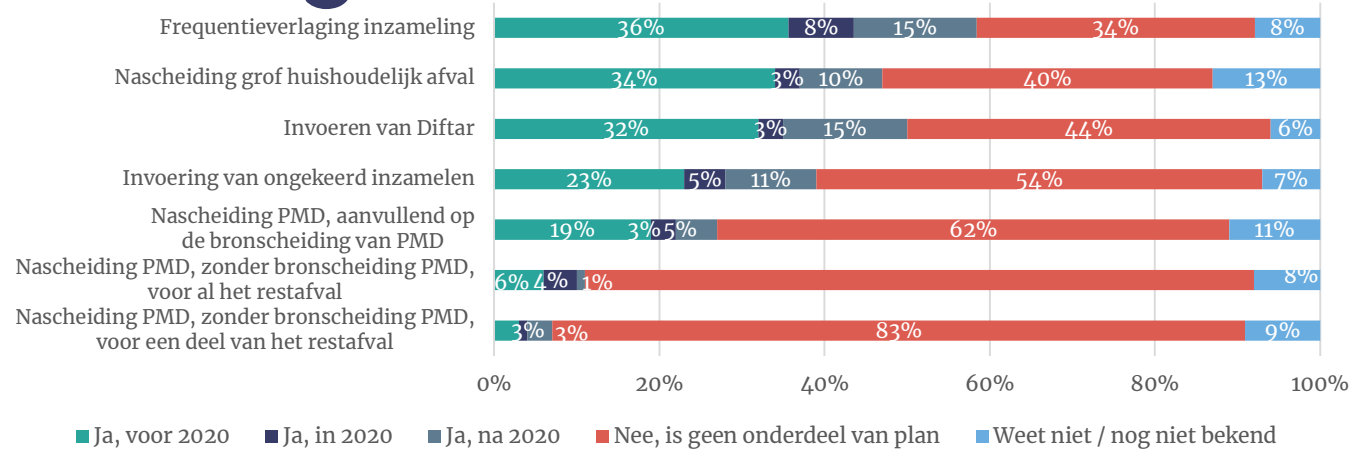

Figuur 7. Wanneer zal deze doelstelling [percentage gescheiden] naar verwachting worden gehaald? Basis: gemeenten met een doelstelling, n =117.

Strategieën en maatregelen

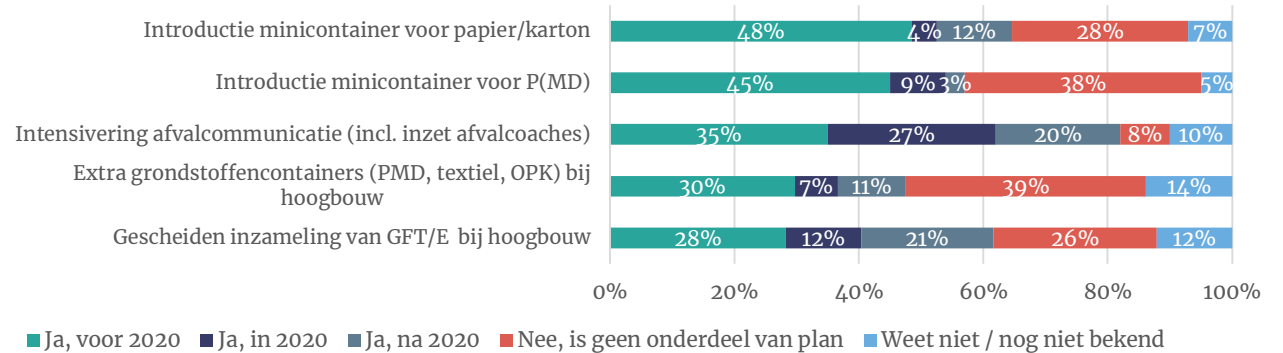
Gemeenten kunnen verschillende strategieën en maatregelen treffen in hun afval- of grondstoffenbeleidsplan.

De meest genoemde maatregelen zijn frequentieverlaging van de inzameling, nascheiding van het huishoudelijk restafval en de invoering van Diftar. Ongeveer een derde van de gemeenten zegt dat deze maatregelen al voor 2020 in het plan van hun gemeente stonden. De nascheiding van PMD is de maatregel die het minst vaak in beleidsplannen is opgenomen. De helft van de gemeenten is van plan om Diftar in te voeren.

Figuur 8. Kunt u aangeven of deze strategieën onderdeel uitmaken van het afval-/grondstoffenbeleidsplan van uw gemeente? Basis: allen, n= 138.

Een groot deel van de gemeenten heeft de introductie van minicontainers voor PMD en voor papier en karton al voor 2020 in hun plan ingevoerd. Voor maatregelen als de intensivering van afvalcommunicatie en gescheiden inzameling van GFT bij hoogbouw geldt dat deze maatregelen naar verhouding later van een beleidsplan deel uitmaken dan andere maatregelen.

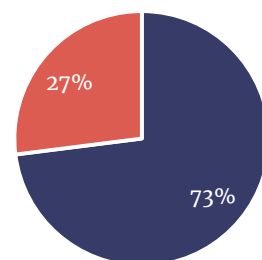

Figuur 9. Kunt u aangeven of deze strategieën onderdeel uitmaken van het afval-/grondstoffenbeleidsplan van uw gemeente? Basis: allen, n= 138.

Preventie en kwaliteit (1)

Bijna driekwart van de ondervraagde gemeenten zegt aandacht te besteden aan de preventie van de hoeveelheid afval bij hun beleid en implementatie wat betreft kwaliteit (figuur 10a). De afvalstromen GFT en PMD krijgen het vaakst aandacht voor de kwaliteit (figuur 11), al besteden de meeste gemeenten ook aandacht aan de kwaliteit van de textiel- en OPK-afvalstromen.

■ Ja ■ Nee

Figuur 10a. Is er in beleid en implementatie aandacht voor preventie van de hoeveelheid afval?

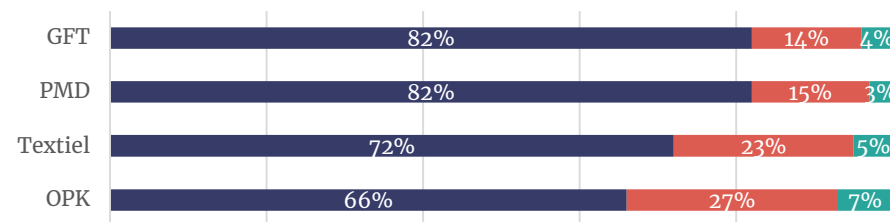

Figuur 10b. Is er in beleid en implementatie aandacht voor preventie van de hoeveelheid afval? (meerdere antwoorden mogelijk). Basis: gemeenten met aandacht voor preventie in het beleid, n=101

Ruim een kwart geeft aandacht aan preventie door voedselverspilling tegen te gaan, twee vijfde doet dit door reclaimedrukwerk tegen te gaan en een kwart door ambachtscentra te stimuleren. Een groot deel van de gemeenten noemt ook andere manieren waarop zij aandacht aan preventie besteden, veelal bestaat dit uit communicatie naar de inwoners toe over het omgaan met grondstoffen.

Een selectie van de antwoorden:

- “Communicatiecampagne met alle Drentse gemeenten.”
- “Het hergebruik en voorkomen van afval wordt continu gecommuniceerd.”
- “Veel communicatie via socials en huis aan huisblad.”
- “Communicatie en combinaties zoeken met kringloop en repaircafé.”

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

Figuur 11. Is er in beleid en implementatie aandacht voor de kwaliteit van gescheiden afvalstromen? Kunt u dit per afvalstroom aangeven?

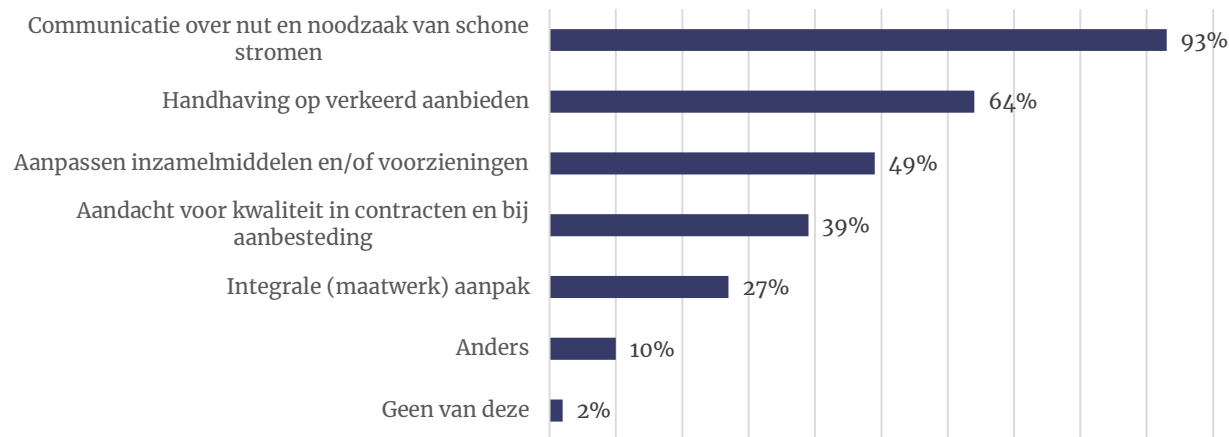

Preventie en kwaliteit (2)

Om de kwaliteit van afval te verbeteren of te behouden zet het merendeel van de gemeenten een vorm van communicatie of handhaving in (figuur 12). Vrijwel alle (93%) ondervraagde gemeenten doen aan communicatie over de meerwaarde van schone afvalstromen en bijna twee derde van de gemeente handhaaft op het verkeerd aanbieden van afvalstoffen.

Het aanpassen van inzamelmiddelen, aandacht voor kwaliteit in contracten en bij aanbestedingen en een integrale aanpak wordt door de helft tot ruim een derde van de gemeenten toegepast. Andere maatregelen die worden genoemd zijn onder andere:

- De inzet van een Schone Buurt Coach om inwoners te helpen het beter te doen.
- Het periodiek uitvoeren van sorteeranalyses.
- Handmatig de bovengrondse container voor textiel leeghalen.

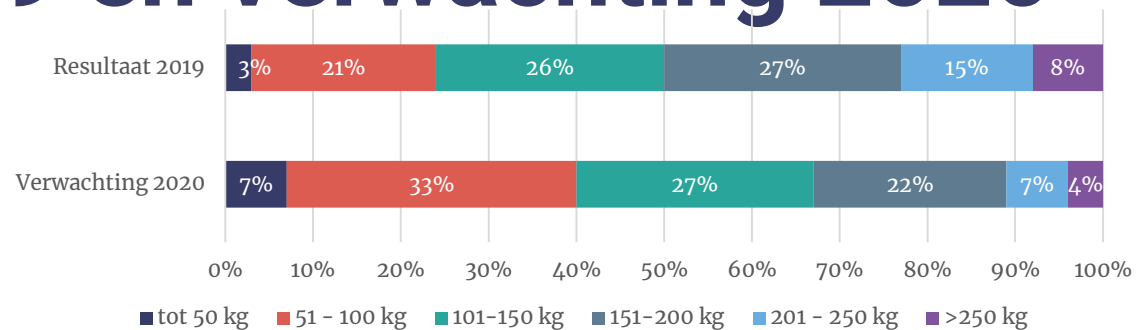

Figuur 12. Welke maatregelen worden ingezet om de kwaliteit van afval te verbeteren of te behouden? (meerdere antwoorden mogelijk)

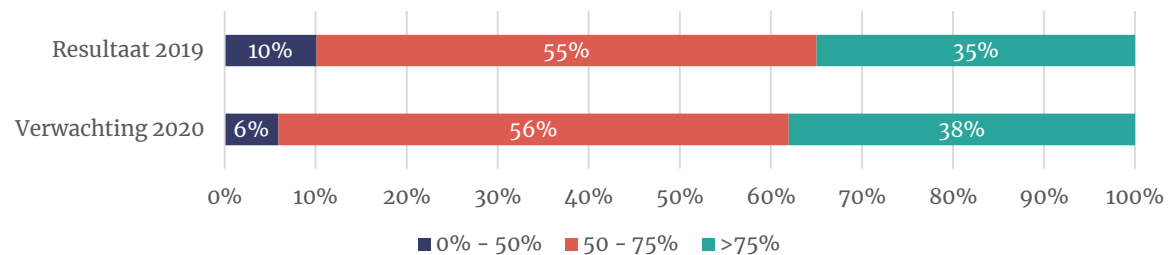
Resultaten 2019 en verwachting 2020

Aan gemeenten werd een aantal vragen over de hoeveelheid huishoudelijk afval en de doelstellingen van hun gemeente gesteld. Gemiddeld zeggen gemeenten in 2019 168 kg restafval per inwoner opgehaald te hebben. Gemiddeld verwacht men eind 2020 130 kg restafval per inwoner te hebben.

Figuur 13. Hoeveel restafval (fijn-, grof- en verbouwingsrestafval) werd er in 2019 in uw gemeente per inwoner opgehaald? N=120
& Waar verwacht u in uw gemeente eind 2020 te staan, qua hoeveelheid restafval per inwoner? N=117.

Daarnaast werd aan gemeenten gevraagd hoe groot het aandeel gescheiden ingezameld (of nagescheiden) huishoudelijk afval was en waar zij eind dit jaar hopen te staan. Gemiddeld zeggen gemeenten dat in 2019 68 procent gescheiden werd ingezameld, eind 2020 verwachten gemeenten dat dit gemiddeld 71 procent is.

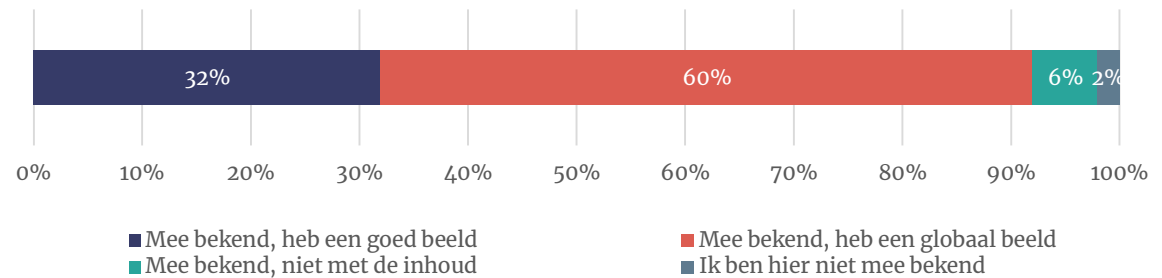

Figuur 14. Hoe groot was het percentage gescheiden ingezameld huishoudelijk afval dat in 2019 in uw gemeente werd ingezameld en/of nagescheiden? N=109
& Waar verwacht u in uw gemeente eind 2020 te staan, qua percentage afvalscheiding? N=120.

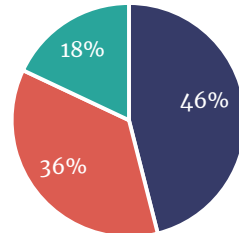
Uitvoeringsprogramma VANG-HHA

Het Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk afval is ontwikkeld om gemeenten te helpen om de nodige stappen te zetten naar een circulaire economie. De meeste gemeenten (92%) zijn bekend met dit uitvoeringsprogramma en hebben een goed of globaal beeld van de inhoud (figuur 15).

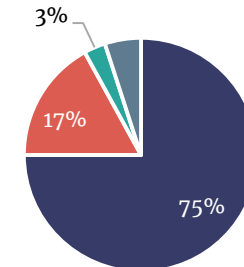
Figuur 15. In wat voor mate bent u bekend met het uitvoeringsprogramma van VANG-HHA? Basis: allen, n=138

Bijna de helft (46%) van de gemeenten heeft gebruik gemaakt van diensten uit het uitvoeringsprogramma. Van deze deelnemende gemeenten is driekwart tevreden over de diensten (figuur 17). Slechts een enkele gemeente (3%) is (zeer) ontevreden over de diensten in het programma.

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

Figuur 16. Heeft u gebruik gemaakt van diensten uit het uitvoeringsprogramma?
Basis: gemeenten die bekend zijn met VANG-HHA, n=131

■ (zeer) tevreden ■ neutraal ■ (zeer) ontevreden ■ weet niet

Figuur 17. In welke mate bent u tevreden over de diensten van het uitvoeringsprogramma?
Basis: gemeenten die gebruik hebben gemaakt van het uitvoeringsprogramma, n=60

